
HEGYVIDÉKI IGEHIRDETÉSEK

SZABAD A HOLTAK KÖZT

Zsoltár 88,6.

2017. FEBRUÁR 12.

Lekció: Márk evangéliuma 4. 36-41.

Imádkozunk: Hozzád jövünk imádságunk szavával is, Mennyei Atyánk, magasztalunk és dicsőítünk Téged, Téged, aki a semmiből teremtettél mindeneket, Téged, aki gondviselésedben hordozol mindeneket, és aki elbocsátottad testben egyszülött Fiadat, a mi Urunk Jézus Krisztusunkat, hogy kiszabadítson bennünket bűnből, halálból, elveszésből és kárhozatból. Magasztalunk és áldunk, hogy jóságodat mindennap ízlelteted velünk. Áldunk és dicsérünk, hogy Lelked erejében újra és újra bátor hitre buzdítasz, hogy minden alkalommal az áldások óráin hálaadással, a nyomorúság idején bizalommal és fohászzkodással, Hozzád forduljunk, hogy az áldásokért magasztaljunk, a szükségekben megkérjük segítségedet. És köszönjük, hogy mindezt biztos szívvel tehetjük, hiszen Jézus Krisztusunkban Te pecsételted be elhívásodat, hogy gyermekeiddé fogadtál bennünket, feltámadásával és dicsőségével pedig megerősítesz bennünket abban, hogy szeretetedtől semmi nem szakít el bennünket. Ezért is kérünk alázatos szívvel, hogy minden kétséget, hitetlenséget, reménytelenséget távoztass el tőlünk, töröld el vétkeinket, oldozz fel bűneink terhe alól, és Lelked hatalmában nyisd meg szívünket és lelkünket, hogy üzenteted és szent Igédet megértsük, általa megújuljunk, növekedjünk az új emberben, megerősödjön boldog hitünk, s készek legyünk a szeretet minden munkájának végzésére. Krisztusért, Urunkért kérünk, hallgasd meg könyörgésünket. Ámen

Textus:

«Ének. A Kóráh fiainak zsoltára. Az éneklőmesternek a Mahalath-lehannóthra. Az Ezrahita Hémán tanítása.

Uram, szabadításomnak Istene! Nappal kiáltok, éjjelente előtted vagyok:

Jusson elődbe imádságom, hajtsad füled az én kiáltózasomra!

Mert betelt a lelkem nyomorúságokkal, és életem a Seolig jutott.

Hasonlatossá lettem a sírba szállókhoz; olyan vagyok, mint az erejevesztett

ember.

A holtak közt van az én helyem, mint a megölteknek, akik koporsóban fekszenek, akikről többé nem emlékezel, mert elszakasztottak a te kezedtől. Mély sírba vetettél be engem, sötétségbe, örvények közé.

A te haragod reám nehezedett, és minden haboddal nyomtál engem. Szela. Elszakasztottad ismerőseimet tőlem, útálattá tettél előttem engem; berekesztettem és ki nem jöhetnek.

Szemem megsenyvedett a nyomorúság miatt; kiáltalak téged Uram minden napon, hozzád terjengetem kezeimet.

Avagy a holtakkal teszel-é csodát? Felkelnek-é vajjon az árnyak, hogy dicsérjenek téged? Szela.

Beszélik-é a koporsóban a te kegyelmedet, hűségedet a pusztulás helyén? Megtudhatják-é a sötétségben a te csodáidat, és igazságodat a feledékeny-ség földjén?

De én hozzád rimáncodom, Uram, és jó reggel elédbe jut imádságom:

Miért vetsz el hát Uram engem, és rejtjed el orcádat én tőlem?

Nyomorult és holteleven vagyok ifjúságomtól kezdve; viselem a te rettenté-seidet, roskadozom.

Általmentek rajtam a te búsulásaid; szorongatásaid elemésztettek engem.

Körülvettek, mint a vizek egész napon; együttesen körülöveztek engem.

Elszakasztottál tőlem barátot és rokont; ismerőseim a - setétség.”

(88. zsoltár, kiemelve 6. vers)

Szeretett gyülekezet, kedves testvérek! Ugyan a református Biblia-olvasó kalauz a 72. zsoltárral megszakította a zsoltárok olvasásának sorát, azon oknál fogva, hogy a 72. zsoltár egy nagyobb szakasz a Zsoltárok könyvében, és az utána következő nagyobb szakaszt később rendeli olvasni kalauzunk, – de miután ez nem a médek és a perzsák törvénye, egy kicsit előre szaladtam az olvasással. Éspedig azért, mert korábbi alkalmakkor, amikor zsoltárokról szolt az igehirdetés sok folytonosságot érlelő dologról hallottunk. Az 55. Zsoltár, a Psalmus Hungaricus kapcsán arról, hogy bár szeretnénk elrepülni a nyomorúságainkból, Isten bölcsessége mégis úgy tanácsolja, hogy maradjunk csak, álljunk meg ott, ahol vagyunk. Aztán hallottunk a meghallgatott imádságról is, egészen pontosan arról, hogy miképpen kell folytatódnia annak, ha Isten meghallgatja az imádságunkat. Idéztük a szép klasszikus zsoltárverset: hívj segítségül engem a nyomorúság idején, én megszabadítalak és te dicsőítesz engem (50. zsoltár). S éreztük, hogy ez a zsoltárvers szinte megelőlegezi a Miatyánk doxológiáját, ahol így mondjuk el utolsó kérésünket: Szabadíts meg a gonosztól! – aztán mondjuk utána máris: mert Tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség! De itt, ebben a zsoltárban, amit most felolvastam, nem zárul le a panasz. Egészen különleges a zsoltár ez. A zsoltárok többsége és a panasz-énekek többsége is (akár idézhetném az egyik legnagyobb panasz-éneket, Jeremiás siralmait) a reménységnek, a megelőlegezett szabadításnak, vagy éppen

az Isten dicsőítésének szavával ér véget, - valamiféle ámen ott van a végén a mindegyiknek.

Ez a zsoltár elmondja a circumdederunt-ot is: „körülvettek engem, mint a vizek egész napon szorongattatásaid, búsulásaid, haragod, ítéleted, a nyomorúság, elszakasztottál tőlem barátot és rokont, ismerőseim a sötétség.” Vannak fordítók, akik ezt az utóbbit kioldják, valahogy így: ismerőseim a sötétségben lévők; vagy: azok, akik a Seolban vannak; vagy: a halottak lettek az ismerőseim. De ez semmit nem változtat azon a tényen, hogy ez a zsoltár nincs befejezve. Mint ahogy sok imádságunk nincs befejezve, és azért nincsenek befejezve az efféle imádságaink, mert még nem jutunk el a reménységig. Naponként és óránként Isten elé visszük a bajunkat, a panaszunkat, a kérésünket, a könyörgésünket, de nem mindig jutunk el a reményig, nem tudjuk még a remény hangját megfogalmazni a kérésünket, mert olyan súlyos a szorongattatás, hogy újra és újra azzal kezdjük. És ezért valahogy mindig befejezetlenül marad. Nem tudjuk oda tenni a végére sem a bizalomnak, sem a reménységnek, sem a dicsőítésnek a hangjait. Az új fordítású Bibliában ennek a zsoltárnak az a felirata: A haladók ember imádsága. A revideált Károli fordításban ezt a címet adták: Nehéz kísértések közé jutott ember könyörgése. De akár így értjük, akár úgy értjük, a zsoltár, azt hiszem, ennél sokkal többet mond.

Először is azt kell látnunk, hogy a zsoltáros panaszja vagy siralma igen kemény dolog. Ezt meg kell jegyeznünk, mert ugyan sokszor siránkozunk mi is, ám csak a régi anekdotát kell idézni rá. Eszerint valaki belekezd a panaszába, mire az ismerőse visszaszól neki: te most panaszkodsz vagy dicsekszel? Sokszor inkább figyelemfelkeltés a panaszunk: vegyenek már bennünket észre! Aztán ha már felénk fordultak, el is tűnik a panasz oka. Máskor fölfokozzuk, túlzásba visszük a jajongást, és ebben a magyar ember nagy szolidaritást tud gyakorolni. Ha ülünk az orvosnál a váróteremben, várva a sorunkat, szóba elegyedünk egymással, és ilyenkor nyomorúság-licit szokott lefolyni, mert ebben is felül akarjuk múlni egymást - a bajainkkal is többek akarunk lenni. De értjük a zsoltár szavaiból, hogy itt nem holmi hisztéria munkál, ez nem valamiféle olcsó jajgatás, amire be lehet adni valami egyszerű gyógyszert, leginkább kegyes placebót, és máris múlik a bánat. Ez itt bizony nagy, súlyos és mély vergődés, itt erős és rettenetes tapasztalatok vannak. Nagyon nehéz ez a fájdalom.

Hasonlatok fejezik ki. Azt mondja az 5. Versben: olyan vagyok, mint a sírba szálló, – mint aki megy egyenesen alá a sírba, mint akit már kiterítették. Ugyanebben a versben azt is mondja: olyan vagyok, mint az ereje vesztett ember. Ezt nem tudjuk ezt igazán magyarul lefordítani, talán ez lenne a legszabatosabb: olyan vagyok, mint az ereje vesztett hős. Itt ugyanis egy olyan héber szó áll, amely a felnőtt férfit jelzi, azt, aki ereje teljében van, aki kijött már a gyerekkorból és teljes erejében van. Ilyen férfiak kellenek a csatába. Hol vannak a férfiak? – szoktuk mondani. Ilyen az, aki meg-

emberesedett, tartja a magyar kifejezés. És most azt mondja a zsoltáros, hogy olyan vagyok én, mint aki ereje teljében volt de most minden erejét elveszítette. A 7. versben mély sírról beszél, sötétségről. Ez a szó háromszor megismétlődik a zsoltárban. Aztán örvényről beszél, amely elragadja az embert. Egészen megrendítő, amikor a 8. versben (majd a zsoltár végén is) azt mondja, hogy: elszakítottál barátaimtól. Idézzük fel a Psalmus Hungaricust, ott a fordítottja történt, ott arra panaszkodik a zsoltáros, Dávid éppenséggel, hogy a barátai elárultak, elhagyták, elfordultak tőle, aki a kezéből evett, sarkát emelte ellene, – borzasztó tapasztalat. De ha van még ennél is borzasztóbb, akkor ez az, amit a zsoltáros mond, hogy maga Isten az, aki elszakította tőle a barátait, messzire vitte őket, magára maradt, egyedül van. „Elszakítottál tőlem barátot és rokont” – mondja a 18. versben is – „ismerőseim a sötétség... A 9. versben azt mondja: berekesztettem a halál vermeibe és onnan nem jövök ki, nem szabadulok ki. A 16. versben egészen szép és megrendítő a magyar fordítás. Azt mondja: „nyomorult és holt-eleven vagyok.” Élek, de már halott vagyok.

Ezekből a tapasztalatokból emelkedik ki az, amit így olvassuk a revideált Károliban: a holtak között van a helyem. Az új fordítás így mondja: holtak közé kerülök. Ez nagyjából ugyanaz. Csakhogy van itt egy bökkenő. Éspedig az, hogy nem egészen ezt mondja itt a zsoltáros. Szó szerint úgy kellene fordítani: *ott vagyok szabad a holtak között*. A holtak között szabad? A Vulgatában így áll: *liber inter mortuos* – szabad a halottak között. Mit jelent ez? Hiszen eddig arról beszél, hogy Isten berekesztette a holtak közé és nem szabadul ki, Isten reám zárta a koporsó fedelet és nincs, aki felnyissa, véghetetlenül magára maradt, sem barát, sem rokon, aki kifelé hozná a haldoklás vermeiből. Eddig azt mondta, hogy Isten örvénybe taszította és az örvény lehúzza, alárántja. Ez is mély tapasztalat, és ezt némi-képpen mindannyian ismerjük. Mert akit már csapott arcba nagy hullám, és átélte a víz roppant erejét és a maga gyengeségét, vagy aki vízbe esett és akkor jött rá, hogy nem tud úszni, az sejti, hogy mit akar a zsoltáros ezzel a képpel kifejezni. De most azt mondja: olyan vagyok, mint a szabad a holtak között. Ez hogy lehetséges? Jób, amikor rázúdult minden nyomorúság, önátkot mond. Itt azt olvassuk, hogy megátkozza a születését, és boldognak mondja a halottakat. Ott ugyanezt a szót találjuk: aki halott, az szabad már az őt nyomorgatójától – ezt mondja Jób (Jób 3,19). De érezzük, hogy ebben a zsoltárban nem erről van szó. Azt mondja a zsoltáros, ott vagyok szabad, a holtak között. De inkább így kellene mondanunk: ott vagyok megszabadított. Ez a szó többször olvasható az Ószövetségben. Például, amikor Mózes 2. könyve rendelkezik arról, hogy hogyan kell az adós-rabszolgát szabadon engedni, szabaddá tenni, – ott ez a szó szerepel. Vagy amikor Jeremiás leírja a nagy jubileumot, az elengedést, kötelezi Isten népét, hogy tegyék szabaddá szolgálkaikat. Itt is ezt a szót olvassuk (Jer 34). A megszabadított ember tehát az, aki rendelkezik önmagával. A mó-

zesi törvények halállal büntették a házasságtörést, de van egy eset, ahol azt mondja Mózes könyve, hogy ha valaki rabszolganővel paráználkodott, a rabszolga nőt nem lehet súlyosan megbüntetni, mert nem volt szabad (3Móz 19,20). Szabad az, aki önmagával rendelkezik, és felelőségre vonható a döntéseiért és cselekedeteiért. Olyan vagyok, mint aki szabaddá tettem a halottak között -, mondja a zsolttáros. Mit jelent ez?

Augustinus egyházatyja, természetesen, Krisztust látja ebben is, és azt mondja, hogy voltaképpen ez a Krisztus zsolttára. Mielőtt ezt elhárítanánk magunktól, és azt mondanánk, hogy igen, a régiek mindenbe Krisztust olvasták bele, azért nem szabadna elfelejtenünk azt az oldalát ennek a zsolttárnak és a benne foglalt üzenetnek, amit mi modernnek, és hadd mondjam meg őszintén, mi protestánsok, és még inkább, mi reformátusok, és még inkább mi, kizárólag kálvinisták nagyon hamar elintézzük. Ez pedig az, hogy a régiek sokkal bátrabban beszéltek Krisztus szenvedéseiről, akár a fizikai és akár a lelki szenvedéseiről. Ott a kereszten is! Mi ezt gyorsan elintézzük, Anselmus egyházatyára hivatkozva, mondván, lezajlott a mennyei tranzakció, Krisztus meghalt a bűneinkért, feltámadt, ezzel megszerezte nekünk a váltságot, a szabadítás váltságdíját. Lehet, hogy azért beszélünk így, mert nem akarunk érzélgősködni, vagy mert szigorúbb tekintettel hamar átlátunk az embereken, akik szeretnek hisztizni, akik, ha ráütnek a kalapáccsal az ujjukra, máris apokalipszist kiáltanak, vagy ha egy kicsit fáj a fejük meg a derekuk, mindjárt nyöszörögnek. Mi pedig, úgymond, nem akarunk ilyenekbe belemenni, ezért Krisztus szenvedéseiből sem akarunk érzélgős drámát csinálni. Mégis, talán érdemes a régiek sejtelmét megfontolni, hogy amikor Krisztusra tekintünk, a szenvedőre, aki nemcsak értünk, hanem velünk együtt is szenvedett, aki megkóstolta érettünk a halált, aki mindenben hasonlóvá lett hozzánk, mindez a szenvedésben való hasonlóságot is jelenti. És talán érdemes azon is elgondolkozzunk, ahogy Augustinus egyházatyja e zsolttár magyarázatában újra meg újra azt mondja: ő a liber inter mortuos! Mert hát ki lehet szabad a halottak között!? Kire másra mondhatjuk, hogy szabad ott, a halottak között is, ha nem a mi Krisztusunkra, aki megfeszítettetett, eltemettetett, alászállott, akiről Péter apostol mondja, hogy a poklokban levő lelkeknek prédikált (1Péter 3,19). Prédikált és szabadítást vitt végbe, – a szabadítást prédikálta. Hát ki prédikálhat a fogságban levőknek, a halál fogságában levőknek, ha nem az, aki maga szabad, ki más, aki soha nem volt bűn által megkötözve? S akkor, ennek értelmében nemcsak a 22. zsolttárt kell Krisztus nagy szenvedő zsolttárai közé olvasni, hanem a 88. zsolttárt is; akkor ennek a zsolttárnak azért nincsen lekerekített vége, mert a zsolttáros még csak sejtheti a feltámadást, de még nem beszélhet róla tényként. Akkor azért nincs ez a zsolttár befejezve, mert Jézus Krisztus feltámadása itt még ígélet. Mintha ez a zsolttár a Krisztus szenvedéseit, Isten rázúduló haragját (mert Isten bűn elleni haragja reá zúdult), eltemettetését előlegezné meg. Így a zsolttárban mégis bele van foglalva reménységünk: a feltámadás.

De van, aki másképp magyarázza ezt – és ezért kapta ezt a címét az új fordításban: a haldokló ember imádsága. A tudósok megjegyzik, hogy ez a kifejezés – olyan vagyok, mint a szabad a holtak között –, ez másféleképp is magyarázható vagy értelmezhető: olyan vagyok, mint akinek egy elkülönített helyet szabtak meg (a holtak között). A Krónikák 2. könyvében olvasunk arról, hogy Uzziás király leprás lett. És leírja a történet, hogy karanténba tették, egészen pontosan egy elkülönített helyre tették, egy olyan helyre, amit fölszabadítottak erre a célra (2Krón 26,19). Ebben a karanténban kell tartózkodnia, míg meg nem gyógyul vagy meg nem hal. Ez tehát egy külön helye. Egy speciális hely – ez a haldokló helye. Így azt jelenti a zsoltár szava, hogy van a halottak között egy elkülönített helyem, vagy: megvan a helyem a halottak között. És ez rímel is az általános panaszra, ahogyan a zsoltáros a veszedelemben, a nyomorúságban, a nyomorgatásban vagy talán éppen a nagy és súlyos betegségben Istenhez kiált és panaszba hozza nyomorúságát: Uram, tudom, hogy van egy elkészített helyem a halottak között! De miért van nekem a helyem? Jóbnak van igaza mégis, aki egy másik helyen, egy másik panaszában azt mondja, hogy a sír az én otthonom, a sír az én hazám (Jób 17,12) és ugyanezt a szót használja?

Nehéz ezt eldöntenünk, mégis mindent összefoglalva azt kell mondanunk, hogy ez a zsoltár nem dicsőítő ének. A szerzőnek csak a nevét tudjuk: Hémán. A Kórah fiai közé tartozott. Ha ugyanarról van szó, a krónikák feljegyzésében, még egyszer szerepel a neve, a tiszte és a rangja - eszerint pedig a dicsőítést végezte a templomban. De itt most nem dicsőítő éneket mond, hanem panaszéneket. Ha mindez így van, akkor ez a zsoltár a megrendült hit szava, a sülyedő ember kiáltása, azé, akit – mint mondtam – arcul csapott a hullám. Vagy az olyan emberé, mint Jónás, – a próféta is kiáltott, és pedig a halál mélységéből, a tenger fenekéről, a feneketlen mélységből sikoltott Istenhez, miután kidobták a hajóból és alámerült. A megrendült hit szava ez, a teljes megrendülésé, hogy barát sincs, rokon sincs, külön helyre raktak, és ha szabad vagyok a holtak között, akkor csak abban az értelemben vagyok (vagy inkább: leszek) szabad – ahogy szoktuk mondani, nem szép kifejezés, de hát a szánkra szalad –, hogy megváltás lesz a halál, megszabadulok már minden földi gondtól, bajtól, nyomorúságtól. Nem túl keresztyéni kifejezés ez, mint ahogy a középkorban sem volt túl keresztyéni kifejezés, a miserecordia (könyörületesség), amivel a katonák törét nevezték, azzal szúrták le a halálos sebet kapott ellenséget. Ezek rettentő kifejezések. Mégis, mondja a zsoltáros, Isten elhagyta őt, Isten elszakította a barátaitól, Isten haragja van rajta, Isten gerjesztette fel a nyomorúságnak a hullámain. Ezért olyan bátor – nem pimasz! –, bátor a kérdés, amit itt mond: a halottakkal teszel-e csodát, az árnyak felelnek-e, hogy dicsérjenek Téged, beszélnek-e a koporsóban kegyelmedet, hűségedet a pusztulás helyén? A 6. zsoltár is ezt mondja: csak az, aki él, csak az dicsér

Téged! Ez bizony, a halálba menő, az élön holt embernek, a félholt embernek a belekapaszkodása Istenbe! Szinte zsaroló szavaknak tűnnek. Uram, a halottak nem magasztalhatnak, akiknek lezárták a koporsó fedelét, azok Téged már nem hallanak meg, azok már nem fognak csodát látni és nem fognak Téged dicsőíteni. Lám, mégis csak itt van a dicsőítés, – csak nem a zsoltár végén, hanem a közepén, nem ujjongó tételként, hanem nagy és súlyos kérdésként, de bátor kérdésként.

Ezért hadd buzdítsak mindenkit, aki úgy érzi, hogy nem tud a végére érni az imádságának, nem tud áment mondani, nincsen ereje, elfoszlik a reménysége, és csak ezek a kilátásai vannak, amelyeket itt a zsoltáros felsorolt. Hadd buzdítsak bátran imádkozásra, újra meg újra, ahogy a zsoltáros is mondja: „Uram, Hozzád rimáncodom, már jó reggel elődbe jut imádságom, miért vetsz el, miért nem hallgatsz meg, miért rejtet el orcám tőlem? Nyomorult és holt-eleven vagyok ifjúságomtól fogva.” Csak bátran, mert néha éppen az Istennel vitatkozó, Istent provokáló, Istennek valami igazságot előmondó szóban van a reményünk! Csak bátran, valahogy úgy, ahogy Mózes tette ott kint a pusztában, amikor a nép visszavágyott az egyiptomi húsos fazekakhoz, aztán aranyborjút öntött magának, és Isten indulatra lobbant és azt mondta, elveszítem ezt a népet, – akkor Mózes így alkudozott: Uram, netán még azt mondják, azért hoztad ide ki őket, hogy itt vesszenek el!

Csak bátran! A hívő ember bátorságával, a Krisztus gyermekeinek a bátorságával. Mert erre a kérdésre, teszel-e csodát a halottakkal, Isten már felelt a mi Urunk Jézus Krisztusunkban. A tapasztalat azt tanítja, hogy ha hányattatások között vergődünk, a hitünk képes újra meg újra felemelkedni, és éppen akkor, amikor úgy tűnik, hogy végképp elsüllyedünk, éppen akkor, amikor elfogy a szó. Mert ha már végképp elmerülnénk, Isten megóvja hitünket, és ha az életünkre soha nem tapasztalt viharok és nyomorúságok is törnek, megtart minket hitünknek az a bizonyossága, hogy Isten hűséges marad, soha nem feledkezik meg gyermekeiről. És immár boldog bizonyosság az is, hogy Isten csodát tesz a halottakkal is, mert Jézus Krisztus harmadnap feltámadott és elsőszülött lett azok közül, akik elaludtak. Ámen

Imádkozunk! A zsoltárossal együtt állunk most eléd Mennyei Atyánk, és hozzád emeljük kiáltásunkat, könyörgünk segítségédért, kegyelmedért, csodáidért, hogy kioldoz bennünket nyomorúságból, elveszésből, betegségből, úgy is, hogy a nekünk rendelt földi időben gyógyítasz és megújítasz minket, de leginkább úgy, hogy beírod szívünkbe a boldog bizonyosságot: Jézus Krisztusban megelevenítesz és dicsőségben színed elé állítasz. Urunk, könyörgünk azokért, akik hosszú idő óta hordoznak betegséget, és talán ifjúságuk óta nap mint nap eléd állnak, és nem tudnak fohászkodásuk végére boldog bizonyosságot mondani, enyhíts a terheiken, gyógyítsd a

betegségeiket, újítsd meg életüket. Könyörgünk, Urunk, azokért, akik betegségük miatt elveszítették barátaikat, rokonaikat, családtagjaikat, nincs ki felé kinyújtsák kezüket. Rendelj melléjük társakat, vidd vissza melléjük azokat, akik eliszonyodtak nyomorúságuktól, akik képtelennek érzik magukat, hogy terheiket hordozzák. Könyörgünk, Urunk, azokért, akik a halál árnyéka völgyében járnak, a megsebzett szívűekért, azokért, akik azt kérdezik, látnak-e a halottak irgalmasságot, tapasztalnak-e az elmentek hűségét, hirdethetik-e azok dicsőségét, akik már nem szólhatnak, mert halottak között vannak? – és ők maguk is megrendült szívvel, szomorkodó lélekkel hordozzák az elmúlás terheit. A te egyetlen Igéddel, Krisztussal, aki a holtak közt is szabad volt, akit feltámasztottál, aki a kezdet, aki a foglaló, aki a biztos zálog arra, hogy minket is feltámasztasz, és új élettel ajándékozol meg, – vigasztald a szomorkodókat és gyászolókat.

És minket is, Urunk, erősíts meg sokféle bajunkban, nyomorúságunkban, elesettségünkben, amikor a fájdalom nem engedi meg, hogy másra figyeljünk, – adj Lelkedből erőt, hogy Hozzád emelkedjünk, Tőled erőket kérjünk, Benned vigasztalást vegyünk s mindazt az áldást, amit Tőled megnyerhetünk, felebarátunk javára tudjuk fordítani. Hajolj hozzánk, emelj fel bennünket, hívunk szent hívással, várunk szívünk epekedésével. Ámen